

Francesc GARRIGA BARATA

Camins de serp

Barcelona: Ed. 62, 2009, 75 p., 15 €

Francesc Garriga Barata (Sabadell, 1932) té algunes semblances amb Joan Vinyoli: el conreu d'una poesia d'arrel neosimbolista allunyada de la poètica predominant del moment, un període llarg sense publicar després de les primerenques edicions no venals i un esclat literari durant la senectut, quan les noves fornades reconeixen la seva preeminència. De fet, les característiques de la seva obra –ja el 1975, Joaquim Molas definí l'obra de l'autor com a «poemes breus, més aviat àtons, sords, [...] el resultat d'una meditació amarga d'una joventut ferida»– situarien Francesc Garriga en un espai intermedi entre les poètiques assajades per Màrius Sampere i Feliu Formosa, sobretot des que la seva presència ha sovintejat al mercat editorial amb *Ombres* (2000), *Temps en blanc* (2003), *La nit dels peixos* (2005) i l'actual *Camins de serp* (2009), poemari que ara ens ocupa.

Amb un total de 58 poemes breus i en vers lliure, *Camins de serp* escull l'episodi bíblic de la serp a l'Arbre de la Vida com a fil predominant però sinuós que enfila el poemari més intimista de l'autor, on la temàtica de la solitud, la vellesa, el desig frustrat i la mort prenen major rellevància. Aquesta consciència del paradís perdut es presenta amb una parataxi i una retòrica planeres, la senzillesa de les quals és reblada per un predomini del peu iàmbic i de l'ús de la caixa baixa, tret definitori del poeta des del seu primer llibre. Al capdavant, aquesta simplicitat tipogràfica arriba fins a la mancança d'aparat paratextual –ni títols ni índex del primer vers de cada poema–, llevat de la secció final del llibre, potser l'apartat que distorsiona la unitat del conjunt i que es podria considerar com una secció independent o afegida al gruix del poemari. Ara bé, enfront d'aquesta enganyosa senzillesa, Francesc Garriga se centra en processos metafòrics basats en el·lipsi («taulons per mar irada, la fe»), prosopopeies («sóc gos captiu»), les *coincidentiae oppositorum* («l'efímer i l'etern», «les veritats i els mites»), erotemes d'ascendència rilkeana («quin deu gelós pot amagar sorpreses?»), «quin déu penjà d'un fil minuts i sons?») i epifonemes de fugacitat humana («a quines mans seré / quan cessin les preguntes?») i revolta divina («paraules? la primera ha estat no»). Mitjançant l'ús d'aquesta tropologia, juntament amb determinades referències al món clàssic i bíblic, com la doble orbetat de Tirèsies i Èdip o l'escala de Jacob i els set pecats capitals, Francesc Garriga tracta la consciència del pas del temps mitjançant la degradació de mesos i dies, la futilitat

dels desitjos humans expressats simbòlicament per ulls i mans o la tirania del *nihil novus sub sole* («què dir que sembli nou?»).

A *Camins de serp*, Francesc Garriga manté un altre dels seus trets idiosincràtics, que Marc Romera anomenà «escriptura d'un poema únic»: pràctica intertextual dels motius principals –fins i tot incloent-hi antics títols com a mesura identitària («les ombres m'acompanyen / i el temps en blanc em defineix»)– que s'aconsegueix amb l'esment dels diversos paradigmes semàntics mitjançant llur variació sinecdòquica. Així, per exemple, un hom comprovarà com les diverses parts de l'arbre (arrel, tronc, escorça, brancall, flor o fruit) apareixen i desapareixen a fi de crear variacions del mateix tema («la veritat menteix a cada ametlla», «els somnis / al tronc de les paraules»). Tanmateix, gràcies a aquest recurs, *Camins de serp* no sols planteja un plany idiosincràtic de l'*ubi sunt*, sinó que l'expulsió del paradís juvenil també implica la consciència que els mots humans no poden denominar la realitat tal com la paraula divina la crea, i que és la poesia la que més s'aproxima a la designació d'aquella. En aquest sentit, la serp engalipadora representa tant l'engany i la temptació com la veritat i la mentida que els mateixos poeta i poema creen. Aquesta hipòtesi hermenèutica, aquesta serp que es mossega la cua, es fonamentaria en l'evolució de la identificació ofídica subjacent en el poemari. Així, mentre que al principi el jo poètic s'identifica com «i jo / l'encantador de serps» (p. 11) i se situa en unes coordenades espaciotemporals amb la recurrència a les apel·lacions interrogatives al final de poema («som déus a mig pastar / què més volem?»), al poema 20 aquest jo poètic esdevé «pedra amb serp» (p. 30) i recull el ventall temàtic disposat fins llavors per a plantejar com la paraula poètica penja tant de branques com de versos, camins on discorre la cruïlla «del **jo** en negretes i del *jo* en cursiva» i que es clou amb un final «sóc jo la serp, el mentider / paraula» (p. 62), on el dubte de saber si aquesta «paraula» és atribut verídica o promesa fal·laç crea l'ambivalència que predomina en tot el llibre.

En dedicar Charles Baudelaire el seu *Spleen de Paris* a Arsène Houssaye, el poeta escriví que l'extracció d'una qualsevol de les seves vèrtebres no trencaria l'espina d'aquella tortuosa fantasia. De manera semblant, com la llengua de les serps, cada poema de Francesc Garriga és bífid: arrel i fruit, tast i ensum, veritat i mentida... El lector podrà realitzar tant una lectura consecutiva com espicassada de *Camins de serp*, ja que qualsevol d'elles configurarà uns sentits poètics de gran volada. Tal volta és per això que, com Baudelaire, Francesc Garriga també gosa dedicar-nos la serp sencera.

Jordi Florit Robusté
(Barcelona)